

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ВІСНИК

Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки

Випуск VI

УМАНЬ
2020

УДК 74.03 (063)
В 80

*Рекомендовано до друку вченою радою
Факультету дошкільної та спеціальної освіти
(протокол №10 від 16 квітня 2020 року)*

Головний редактор: Демченко І. І.

Редакційна колегія: Лемещук М. А., Білан В. А., Калиновська І. С.,
Чередник А. А.

Відповідальний за випуск: Чередник А. А.

В 80 **Вісник** Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (10-11 квітня 2020 р.) / [гол. ред. Демченко І.І.] – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020 р. – Вип. VI. – 223 с.

УДК 74.03 (063)

© Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

Розділ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

1.	<i>Демченко І. І.</i>	Фундаменталізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах освітньої інклюзії	10
2.	<i>Кульбіда С. В.</i>	Про українську жестову мову	14
3.	<i>Супрун Д. М.</i> <i>Супрун М. О.</i>	Духовна та інклюзивна педагогіка в контексті взаємозбагачення	18
4.	<i>Абдуллаєв С. С.</i>	Научный эксперимент как метод выявления мотивации занятия физическим воспитанием студентов в современном этапе развития общества	21
5.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Бровченко А.</i>	Основи психологічного та сенсорного розвитку дошкільників із мовленнєвими порушеннями	26
6.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Куликова Л.</i>	Психофізіологічна готовність розумово відсталих школярів до навчання в школі	29
7.	<i>Бистранівська О. С.</i>	Зарубіжний досвід організації логопедичної допомоги	31
8.	<i>Добрянська Я.</i>	Допомога дітям з аутизмом в Україні та зарубіжних країнах	33
9.	<i>Іванова С. Л.</i>	Формування шанобливого ставлення до дорослих у дітей дошкільного віку засобами казкотерапії	35
10.	<i>Калиновська І. С.</i>	Психологічна готовність майбутніх практичних психологів до виконання професійних обов'язків	38
11.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Рибаконь О. А.</i>	Діагностика обдарованості з точки зору інклюзивного підходу	41
12.	<i>Котлова Л. О.</i> <i>Тичина І. М.</i>	Теоретичні основи інклюзивної освіти в сучасних умовах	45
13.	<i>Куцоланська А. М.</i>	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти	46
14.	<i>Литвин Т. Ю.</i> <i>П'ясецька Н. А.</i>	Формування емоційного реагування у дошкільників з порушеннями у розвитку	49
15.	<i>Любченко І. І.</i> <i>Борійчук Я. В.</i>	Актуальні проблеми розвитку інклюзивної освіти в Україні	52
16.	<i>Панчук Є. С.</i>	Особливості прояву та засоби формування моральної самосвідомості розумово відсталих підлітків	54

17.	<i>Підлипняк І. Ю.</i>	Особливості логіко-математичного розвитку дітей з вадами мовлення	56
18.	<i>Русол Н. Ф.</i>	Формування інтелектуальних здібностей молодших школярів невід'ємний процес від творчого розвитку особистості у процесі гри	60
19.	<i>Рябошанка О. В.</i>	Застосування педагогічної спадщини В. Сухомлинського у роботі із дітьми з мовленнєвими порушеннями	62
20.	<i>Троян С. О.</i>	Можливості інформаційно-комунікаційних технологій у підтримці інклюзивного навчання	64
21.	<i>Щур Ю. Б.</i>	Сучасні тенденції та модернізація розвитку інклюзивної освіти в умовах ЗДО та ЗЗСО	68

Розділ II. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.	<i>Кобильченко В. В.</i> <i>Омельченко І. М.</i>	Теоретико-методологічна криза концептуальної бази спеціальної психології	71
2.	<i>Косович О. В.</i>	Соціально-педагогічні аспекти інклюзивного освітнього процесу	74
3.	<i>Арляпова Н. М.</i>	Дидактичні ігри, як засіб сенсорного виховання розумово-відсталих дошкільників	78
4.	<i>Бабій І. В.</i>	Ізотерапія у роботі гувернера-дефектолога	80
5.	<i>Білан В. А.</i>	Проблеми сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами	82
6.	<i>Голуб Н. П.</i> <i>Семенчук І. Б.</i>	Використання прийомів мнемотехніки у мовленнєвому розвитку дітей старшого дошкільного віку	84
7.	<i>Гоцар Д. В.</i>	Особливості міжособистісних стосунків у сім'ях дітей з інтелектуальними порушеннями	87
8.	<i>Дука Т. М.</i>	Інклюзивна освіта – крок до забезпечення повної реалізації прав дітей з особливими потребами на якісну освіту	89
9.	<i>Калашник С. В.</i>	Кінезіологічне тейпування для дітей з порушенням опорно-рухового апарату (ОРА)	92

10.	<i>Кирилюк О. Г.</i>	Особливість казкотерапії як засобу корекції у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра (РАС)	94
11.	<i>Колісник Л. В.</i>	Технологія індивідуальної корекційної роботи з агресивними дітьми і підлітками	95
12.	<i>Колісник Л. В.</i> <i>Бондаренко К. Р.</i>	Вплив дельфінотерапії на розвиток та здоров'я сонячних дітей	100
13.	<i>Лісогурська Т. І.</i>	Формування політики раннього втручання, як комплексної система послуг	103
14.	<i>Мельникова О. М.</i>	Медіація як превентивний засіб вирішення конфліктних ситуацій в інклюзивному середовищі закладу освіти	106
15.	<i>Мельник В. Я.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Формування соціально-побутових навичок у дітей з розумовою відсталістю	108
16.	<i>Нестройна О. О.</i> <i>Чередник А. А.</i>	Фізична реабілітація дітей з вадами розумового розвитку в умовах інклюзивного навчання	110
17.	<i>Семчук Б. І.</i>	Підготовка майбутніх вихователів дошкільної освіти в сучасному інформаційному суспільстві	113
18.	<i>Чередник А. А.</i>	Підготовки майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів з психофізичними порушеннями	116
19.	<i>Чернишова О. В.</i>	Моделювання як метод спільної навчальної діяльності вчителя і дітей з особливими освітніми потребами	118
20.	<i>Шевченко-Запаренко О. С.</i>	Духовна культура як складова сучасної системи виховання студентів університету	121

**Розділ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНТЕГРОВАНОМУ ТА
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

1.	<i>Іщенко Л. В.</i>	Педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з вадами мови	123
2.	<i>Бегас Л. Д.</i> <i>Головка А. Ю.</i>	Застосування ритмічної виразності із заїкуватими дітьми молодшого шкільного віку	125

3.	<i>Гинга С. І.</i>	Особливості процесу формування самостійності учнів початкових класів шкіл-інтернатів	127
4.	<i>Головіна І. В.</i>	Особливості проектної діяльності в роботі з молодшими школярами з особливими освітніми потребами	129
5.	<i>Карнаух Л. П.</i>	Особливості формування пізнавальних процесів і самооцінки дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку	132
6.	<i>Козлова В. А.</i>	Формування моральних стосунків молодших школярів в інклюзивному освітньому просторі	134
7.	<i>Колісник О. В. Лемещук М. А.</i>	Розвиваючі ігри в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення	139
8.	<i>Кравчук Н. П.</i>	Психологічні аспекти виникнення та подолання бар'єрів спілкування	141
9.	<i>Лемещук М. А.</i>	Гра, як основий вид навчальної діяльності дітей з загальним недорозвиненням мовлення	144
10.	<i>Лук'яненко Д. О. Лемещук М. А.</i>	Особливості виховання дітей з порушеннями мовлення у сім'ї	147
11.	<i>Любченко І. І. Мудрак А. А. Шклярук С. М.</i>	Предмет і завдання корекційної педагогіки, та її зв'язок з іншими науками.	150
12.	<i>Малинович Л. М.</i>	Сучасні виклики щодо забезпечення ефективної профорієнтації осіб з порушеннями слуху	152
13.	<i>Музика Л. А.</i>	Профілактика порушень мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку	154
14.	<i>Цехмейстер Г. В. Лемещук М. А.</i>	Особливості ігрової діяльності дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	156
15.	<i>Черненко Л.</i>	Роль дрібної моторики рук в розвитку дитини з особливими потребами	158
16.	<i>Черніченко Л. А.</i>	Особливості психологічної готовності у професійній підготовці фахівців	160
17.	<i>Чухнюк О. В.</i>	Сім'я та її вплив на формування особливості дітей дошкільного віку	163
18.	<i>Ясніцька М. В.</i>	Призначення лікувальної фізкультури в житті дітей з порушенням опорно-рухового апарату в умовах інклюзивно-ресурсного центру	164

**Розділ IV. ПЕРЕДОВИЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД
НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ
«НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»**

1. *Малишевська І. А.* Гуманістичні засади професійної співпраці в умовах інклюзивної освіти 167
2. *Авраменко О. О.* Особливості виховного впливу на особистість дітей із синдромом раннього дитячого аутизму 169
3. *Бевзюк М. С.* Визначення педагогічних умов підготовки майбутніх вчителів початкової школи до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання 171
4. *Гончаренко А. М.*
Дятленко Н. М. Інклюзивні групи закладів дошкільної освіти очима вихователів 174
5. *Дудник Н. А.* Аспекти інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти 178
6. *Журавко Т. В.* Розвиток пізнавальної діяльності дітей із особливими освітніми потребами (дітей із затримкою психічного розвитку), засобами використання нетрадиційних технік малювання 182
7. *Каліневич М. А.* Роль асистента вчителя в педагогічному супроводі дитини з особливими освітніми потребами 184
8. *Куций В. В.* Наукові підходи багатовимірності поняття здоров'я 186
9. *Левицький В. Е.* Окремі аспекти виникнення зв'язку між темпераментом та шкільною адаптацією учнів молодшого шкільного віку 189
10. *Лінейко В. Ф.* Формування мовленевих компетентностей в учнів зі спеціальними потребами на уроках історії 192
11. *Мельник В. Я.* Використання інформаційно-комунікаційних технологій в роботі вчителя-логопеда 194
12. *Портницька Н. Ф.*
Загурська І. С.
Тичина І. М. Сприймання дітей з особливими освітніми потребами педагогічними працівниками: теоретичний огляд 197

13.	<i>Сендик В. Р.</i>	Фахова консультативна допомога батькам, які виховують дітей з інвалідністю в умовах Нової української школи	201
14.	<i>Смовженко Л. Г.</i>	Основні види контролю при навчанні іноземним мовам у ЗВО	203
15.	<i>Смолянко Ю. М.</i>	Підготовка майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти	209
16.	<i>Томчук С. С.</i>	Проблематика інклюзивної освіти в умовах опорного закладу	211
17.	<i>Трофайла Н. Д.</i>	Проблеми інклюзивної освіти в умовах сучасної школи	213
18.	<i>Хрипун Д. М. Антонова А. О.</i>	Формування усного мовлення у дітей з порушеннями слуху у процесі гри	215
19.	<i>Хрипун Д. М. Ляшенко О. Є.</i>	Розвиток мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення за допомогою казкотерапії	217
20.	<i>Хрипун Д. М. Макарова Л. С.</i>	Використання мнемотехніки у корекційній роботі з дітьми з загальним недорозвитком мовлення	219
21.	<i>Хрипун Д. М. Чеботар О. В.</i>	Особливості корекції мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення за допомогою гри	221

Калиновська І. С.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ

У зв'язку з великою популярністю психологічних знань багато молодих людей прагнуть стати психологами або отримати додаткову психологічну освіту. Підготовка практичних психологів здійснюється навчальними закладами – університетами, інститутами, на базі яких працюють відповідні факультети та кафедри. Як показує досвід, люди, які не пройшли попередньої спеціальної підготовки, зазвичай, в своєму бажанні стати психологом орієнтуються на існуючі в суспільстві міфи про психологію і психологів. І саме на їх основі молодь часто формулює причини свого професійного вибору: «хочу розібратися в собі», «хочу допомагати людям», «хочу навчитися володіти собою», «цікава наука» тощо. Проте психологія – це наука, яка посідає особливе місце в системі наук за декількома причинами. По-перше, це наука про найскладніше, що наразі відоме людству про психіку. По-друге, в психології начебто зливаються об'єкт і суб'єкт пізнання. По-третє, особливість психології полягає в її унікальних практичних наслідках. Адже пізнати щось – означає його опанувати і навчитися керувати своїми психічними процесами, функціями, здібностями, причому пізнаючи себе людина змінюється.

Проблема формування професійної та особистісної готовності психолога до професійної діяльності була і залишається ключовою для психолого-педагогічної теорії і практики професійної освіти. Професійні та особистісні якості психолога в його діяльності дуже тісно взаємопов'язані. І саме тому особистість психолога зазвичай виступає провідним фактором успішного виконання професійних обов'язків.

Психолог у будь-якій сфері соціальної практики виконує специфічні функції. Виходячи з його типових завдань, він повинен володіти певним рівнем розвитку професійної майстерності та відповідно розвиненою системою знань, вмінь та навичок.

Професійні вміння визначають успішність практичної діяльності психолога, його здатність застосовувати свої знання.

Професійні навички – це професійні дії, що виконуються легко і впевнено та дозволяють психологу ефективно виконувати свою роботу. Професійні навички набуваються з досвідом.

Розвиток компетентності та особистості психологів як фахівців починається у студентські роки і продовжується під час професійної діяльності. Н. С. Пряжніков та Є. Ю. Пряжнікова умовно виокремлюють такі етапи професійного розвитку психологів[5]:

1. Захоплююче-романтичний. Проявляється у період першого знайомства з психологією.

2. Етап самоствердження. Є бажання дізнатися щось особливе про психологію або оволодіти якою-небудь незвичайною методикою.

3. Перші розчарування і пошук нових особистісних смислів у навчанні та роботі.

4. Початок самостійного розв'язання деяких психологічних проблем (теоретичних чи практичних) із застосуванням відомих технологій, методів і накопичення негативного досвіду їх використання.

5. Спроби працювати по-новому. Часто ці спроби закінчуються «розчаруванням у собі» і намаганням довести свої ідеї до досконалості. Часто на цьому етапі відбувається цікаве «прозріння»: фахівець починає розуміти, що для творчої роботи потрібне глибоке знання психологічної теорії та методології.

6. Звернення до теоретичних та методологічних основ психології, тобто до всього того, що на етапі навчання у ВНЗ викликало відкрити «алергію».

7. Імпровізація і професійна творчість уже на основі оновленої теоретичної та методологічної баз, де органічно поєднується теорія і практика, наука і мистецтво.

Далеко не всі психологи проходять усі сім етапів, багато з них залишаються на певних етапах розвитку, тобто зупиняються у своєму професійному зростанні [4].

Професійний розвиток – це постійний розвиток особистості психолога, підвищення професійної майстерності та компетентності. Поки що він не має нормативних критеріїв оцінки. На відміну від цього професійна кваліфікація характеризує компетентність психолога, його підготовленість та досвід, а тому є предметом оцінювання якості професійної діяльності [2].

Базовим етапом професійного розвитку та становлення є навчання у закладі вищої освіти. Тривалий час підготовка психологів здійснювалася на відділеннях психології філософських факультетів університетів, або на кафедрах психолого-педагогічного спрямування у педагогічних ЗВО. Ці нечисельні державні ЗВО і досі зберігають традиційні підходи до навчання студентів-психологів.

Водночас, з початку 90-х років минулого століття через різке збільшення потреби суспільства у практичних психологах у багатьох ЗВО, навіть технічних, відкриваються відділення та факультети психології. За даними В. Й. Бочелюка та В. В. Зарицької психологів сьогодні готують 36 класичних університетів, 20 педагогічних університетів, 30 недержавних закладів і 15 технічних вузів. Попит на практичних психологів привів до появи короткострокових курсів, на яких здійснюється перепідготовка фахівців, які мають вищу освіту, для роботи в якості психолога [1, 3].

Фахівець з вищою освітою повинен бути підготовленим до вирішення конкретних задач на відповідній посаді. Він повинен легко адаптуватися до мінливих умов діяльності підприємств різних форм власності: володіти необхідним обсягом знань у культурній, правовій, соціально-психологічній, економічній та інших галузях, вміти засвоювати нові знання, прогресивні технології та інновації. Кожен випускник повинен мати відповідну сукупність знань для виконання обов'язків на високому професійному рівні.

Оскільки психологи поділяються на психологів-дослідників, психологів-педагогів та психологів-практиків, існують різні вимоги до їх професійно-важливих особистісних якостей.

В.Б. Успенський та А. П. Чернявська називають такі психологічні критерії професійної придатності психологів-викладачів: інтелектуальність, афілітація, емоційна стійкість та життєрадісність; уважність та спостережливість, ініціативність та соціальна активність, дипломатичність, терпимість; педагогічні: здібності, впевненість в собі, професійна етика, компетентність, відповідальність, інтелігентність.

Професія психолога в останні роки в нашій країні стала однією з найбільш затребуваних і популярних. Це свідчення того, що психологічна наука стала соціально визнаною, в суспільстві з'явилася потреба у професії психолога. Розвиток практичної психології обумовив необхідність підготовки психолога-практика та здійснення правильного професійного відбору, що зазвичай вимагає проведення різнопланових заходів та спостережень протягом тривалого часу. Необхідність підготовки практичного психолога, в свою чергу, дало змогу визначити низку вимог, що висуваються до цього типу професії, зокрема до необхідних якостей, які забезпечують успіх професійної діяльності. Зміст навчання психолога у ВНЗ, як відмічає В.Г.Панок, обов'язково має передбачати формування особистості практикуючого психолога, зміну внутрішньої психічної структури суб'єкта навчання, оскільки основним інструментом у роботі практикуючого психолога є він сам.

Список використаних джерел:

1. Дуткевич Т.В. Практична психологія. Вступ до спеціальності /Т.В. Дуткевич, О.В.Савицька. – К.: Центр учб. літератури, 2007.– 255 с.
2. Карандашев В. Н. Психология: введение в профессию /В.Н. Карандашев. – М.: Смысл, 2000. – 288 с.
3. Основи практичної психології за ред. В. Панка, Н. Чепелевої та ін. – К.: Либідь, 2001. – 534 с.
- 4 Психологія. Вступ до спеціальності: навч. посібник / О.В.Іванова, Л.М. Москаток, С.І. Корсун. – К.: Центр учбової літератури, 2013.– 184 с.
5. Чепелева Н.В. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога / Н.В.Чепелева, Н.І.Пов'якель // Психологія: збірник наукових праць. – Вип. 3. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1998. – С. 35-41.